

Chiny w Afryce, Afryka w Chinach.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

komentarz

09/2024

www.csm.org.pl

Dr Maciej Gaca

Sinolog, językoznawca, dyplomata. Założyciel Instytutu Polskiego w Pekinie (2014), w latach 2015-2019 był dyrektorem generalnym Warszawskiego Biura Handlowego/Biura Polskiego w Tajpej. Prof. UMK, wykładowca Instytutu Nauk o Kulturze Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Trzydniowe Forum Współpracy Chiny-Afryka (FOCAC), które odbyło się w dniach 4-7 września 2024 roku w Pekinie, zgromadziło przedstawicieli wszystkich 54 afrykańskich krajów, w tym wielu przywódców i ministrów.

CHINY W AFRYCE, AFRYKA W CHINACH.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

Dr Maciej Gaca

2

Obradowano pod hasłem „Wspólne dążenie do modernizacji i budowa na wysokim poziomie chińsko-afrykańskiej wspólnoty z przyszłością”. Przyjęta przez uczestników FOCAC (*Forum on China-Africa Cooperation*) Deklaracja Pekńska zakłada stworzenie "wszechstronnej wspólnoty", która ma zapewnić trwałe partnerstwo w zmieniającym się globalnym krajobrazie. Jednak narastają pytania, kto odniesie największe korzyści z tej współpracy – czy rzeczywiście prowadzi ona do równoprawnego partnerstwa, czy raczej do dalszego uzależnienia Afryki od Chin?

Brak przejrzystości

Mimo że Chiny promują FOCAC jako platformę wzajemnie korzystnej współpracy, coraz częściej pojawiają się głosy krytyczne dotyczące braku przejrzystości w inwestycjach i warunkach finansowych. Coraz więcej rządów afrykańskich napotyka trudności w ocenie rzeczywistych korzyści z chińskich projektów, co rodzi obawy o ich trwałość i wpływ na lokalne gospodarki.

Analizy prezentowane przez projekt *China Global South*¹ oraz francuski Instytut Spraw Międzynarodowych (IFRI) wskazują, że brak transparentności może osłabić

¹ www.chinaglobalsouth.com

CHINY W AFRYCE, AFRYKA W CHINACH.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

Dr Maciej Gaca

3

długoterminowe zaufanie do tej inicjatywy. W rezultacie FOCAC może stracić na znaczeniu jako narzędzie rozwoju dla kontynentu.

Zróznicowana polityka

Chiny prowadzą bardzo selektywną politykę wobec krajów Afryki, dostosowując podejście do specyficznych interesów każdego państwa. W przypadku RPA czy Nigerii Pekin dąży do strategicznej współpracy w ramach inwestycji w zieloną energię oraz współpracy w globalnych instytucjach finansowych, takich jak Nowy Bank Rozwoju, utworzony przez państwa grupy BRICS.² Z kolei mniejsze kraje, takie jak Zambia czy Ghana, stają się bardziej narażone na zadłużenie wynikające z chińskich kredytów infrastrukturalnych, co grozi dalszym uzależnieniem i ograniczeniem suwerenności.

Zambia, która zbankrutowała wobec Chin w 2020 roku, stała się przykładem, jak nieprzejrzyste warunki kredytowe mogą prowadzić do poważnych problemów gospodarczych. Podobnie Ghana i Kenia wyrażają rosnący sceptycyzm wobec chińskich inicjatyw. W Ghanie narastające zadłużenie wywołało protesty, a krytycy

² Początkowo Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i Republika Południowej Afryki, od początku 2024 roku także Iran, Egipt, Etiopia, Zjednoczone Emiraty Arabskie i Arabia Saudyjska.

CHINY W AFRYCE, AFRYKA W CHINACH.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

Dr Maciej Gaca

4

obawiają się, że kraj może popaść w długoterminową zależność od Chin. W Kenii natomiast początkowo korzystne inwestycje, takie jak Kolej Standardowego Rozstawu (SGR), zaczynają budzić obawy o potencjalną utratę kluczowych aktywów, jak port w Mombasie, w przypadku niewypłacalności. Nawet w RPA, mimo strategicznego partnerstwa, pojawiają się obawy o dominację chińskich firm w sektorze telekomunikacji, co zagraża lokalnej konkurencyjności.

"Afrykański Pas Słoneczny"

Projekty związane z zieloną energią, takie jak *African Solar Belt*, stanowią jeden z kluczowych elementów tegorocznego FOCAC. Mają one przekształcić Afrykę w lidera produkcji energii odnawialnej, co idealnie wpisuje się w chińską strategię klimatyczną. Choć inwestycje te są kluczowe dla rozwoju energetyki kontynentu, istnieje ryzyko, że mogą prowadzić do nadmiernego uzależnienia od chińskiego kapitału i technologii. Brak lokalnych inwestycji w rozwój technologii sprawia, że to Chiny kontrolują kluczowe sektory, ograniczając jednocześnie korzyści płynące dla lokalnych społeczności.

CHINY W AFRYCE, AFRYKA W CHINACH.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

Dr Maciej Gaca

5

Cichy eksport autorytaryzmu?

Jednym z istotnych elementów tegorocznego FOCAC jest Globalna Inicjatywa Bezpieczeństwa (GSI). Jak wynika z analiz magazynu *The Diplomat* oraz instytutu IFRI, inicjatywa ta stanowi narzędzie eksportu chińskiego modelu rządzenia, który promuje suwerenność państwa i brak ingerencji w wewnętrzne sprawy innych krajów.

Chiny oferują wsparcie technologiczne i militarne bez politycznych warunków, co może być szczególnie atrakcyjne dla rządów o autorytarnych tendencjach. W ten sposób Chiny mogą wzmacniać swoją pozycję na kontynencie, jednocześnie eksportując model, który oddala kraje afrykańskie od zachodnich standardów demokratycznych.

Pułapka zadłużenia

Chociaż Inicjatywa Pasa i Szlaku (BRI) nadal odgrywa kluczową rolę w relacjach Chin z Afryką, coraz częściej pojawiają się obawy o długoterminowe zadłużenie. Przykłady Zambii, Ghany i Kenii pokazują, że chińskie pożyczki, choć kluczowe dla rozwoju infrastruktury, mogą prowadzić do uzależnienia finansowego.

CHINY W AFRYCE, AFRYKA W CHINACH.

WSPÓŁPRACA CZY UZALEŻNIENIE?

Dr Maciej Gaca

6

Brak przejrzystości w warunkach kredytowych ogranicza zdolność krajów do negocjowania korzystniejszych warunków, co stanowi zagrożenie dla ich suwerenności. W odpowiedzi na rosnącą krytykę, Chiny koncentrują się na mniejszych projektach, głównie w zielonej energii, ale nawet te inicjatywy mogą pogłębiać zależność od chińskiego kapitału i technologii.

Warunki „wspólnej przyszłości”

Pomimo deklaracji FOCAS 2024 o budowie „wspólnej przyszłości”, realia wskazują, że Chiny nadal wzmacniają swoją dominację w Afryce. Rosnące zadłużenie kontynentu oraz uzależnienie od chińskich technologii budzą poważne wątpliwości co do długoterminowych korzyści takiej współpracy. Dlatego kraje afrykańskie powinny podchodzić do chińskich propozycji z ostrożnością, uwzględniając zarówno krótkoterminowe korzyści, jak i potencjalne zagrożenia dla suwerenności i rozwoju swoich gospodarek.

Dr Maciej Gaca

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. Od 2009 r. CSM jest uznawany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzanym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Ogrody 24, 03-994 Warszawa t: +48 608 593 632

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH